

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук, доцента
Ковтуненко Ксенії Валеріївни
на дисертаційну роботу
Сиротинської Наталії Миколаївни
«Економічне оцінювання інновацій машинобудівних підприємств»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ
ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

В умовах переходу до ринкової економіки пріоритетним фактором забезпечення конкурентоспроможності продукції є впровадження інновацій. Реалізація інновацій сприяє успішному функціонуванню вітчизняних машинобудівних підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Однак зусилля, спрямовані на впровадження інновацій, забезпечують економічну стабільність підприємства і покращують передусім фінансові результати лише за умови їх ефективності, яка залежить від вміння вчасно та достовірно їх оцінювати на усіх етапах інноваційного процесу. Це обумовлює необхідність розроблення теоретичних та прикладних засад економічного оцінювання інновацій на машинобудівних підприємствах, що свідчить про актуальність дисертаційної роботи Сиротинської Н.М.

Актуальність теми підтверджуються також тим, що результати дисертаційної роботи використані при розробленні держбюджетної теми Національного університету «Львівська політехніка» ДБ/ПСМ «Методологія та інструментарій процесійно-структурованого менеджменту», де особисто автором підготовлено пункт 2.2.8. «Управління ризиками інноваційних проектів в умовах процесійно-структурованого менеджменту» підрозділу 2.2. «Обґрунтування складу основних елементів системи процесійно-структурованого менеджменту за топологічно-змістовою моделлю» розділу 2 «Побудова системи процесійно-структурованого менеджменту на засадах структурної декомпозиції» (номер державної реєстрації № 0111U001215), у рамках якої дисертантом розроблено рекомендації щодо оптимізування та регулювання інноваційних ризиків машинобудівних підприємств. Робота над

темою відповідає науковому напрямку кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми формування системи менеджменту в умовах глобалізації», де автором запропоновано теоретичні та прикладні засади економічного оцінювання інновацій на машинобудівних підприємствах.

СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Наукові положення, висновки та рекомендації, які сформульовані в дисертаційній роботі Сиротинської Н.М. є достовірними та теоретично обґрунтованими. Вирішення обраного науково-практичного завдання ґрунтується на використанні сукупності методів, принципів та прийомів економічного дослідження. Теоретичну та методологічну базу дисертаційної роботи складають праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, які відображають проблеми економічного оцінювання інновацій на підприємствах. У роботі використано сукупність сучасних методів дослідження, а саме: порівняння, систематизації та узагальнення – для уточнення понять «інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність», «інноваційний ризик», «інноваційний потенціал», «інноваційна стратегія» та систематизуванні їх основних видів; економіко-статистичний – для дослідження стану та тенденцій розвитку інновацій на машинобудівних підприємствах України; аналізу і синтезу – для розроблення методу оцінювання інноваційного ризику та послідовності його регулювання; методи індукції та дедукції, рейтингового оцінювання – для удосконалення методу оцінювання комерційних перспектив інноваційного продукту; аналітичний і структурно-логічний – під час розроблення моделі оцінювання інноваційного потенціалу підприємств, удосконалення етапів формування інноваційної стратегії підприємств; графічний – для наочного представлення результатів дослідження.

Дисертація Сиротинської Н.М. характеризується завершеністю та логічною побудовою, відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел.

Перший розділ дисертаційної роботи «Теоретичні та прикладні засади оцінювання інновацій машинобудівних підприємств» присвячений

дослідженню економічної сутності і значення інновацій для розвитку підприємств; виокремленню видів інновацій підприємств як об'єктів оцінювання; визначенню ролі інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств в економічному оцінюванні інновацій (с. 10-60).

На основі узагальнення досвіду вітчизняних та зарубіжних фахівців з питань інноваційного менеджменту запропоновано авторський підхід до визначення категорій «новація», «інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність» (підр. 1.1, с. 10-32). Дослідження різноманітних видів інновацій дало змогу систематизувати класифікацію інновацій, яка охоплює основні ознаки та характерні їм види інновацій, що дасть змогу машинобудівним підприємствам правильно сформулювати інноваційну стратегію, визначити ефективність інноваційного процесу, безпомилково обрати способи управління інноваційним процесом, оцінити рівень ризику від впровадження конкретного виду інновацій (підр. 1.2, с. 33-41).

Обґрунтовано, що важливим чинником економічної ефективності інновацій є урахування інноваційного потенціалу при їхньому оцінюванні. В роботі уточнено поняття «інноваційний потенціал», складові інноваційного потенціалу, запропоновано класифікацію інноваційного потенціалу, яка дасть змогу підприємству виконати достовірне оцінювання видів інноваційного потенціалу за різноманітними якісними та кількісними критеріями, визначити рівень готовності машинобудівних підприємств до впровадження конкретного виду інновацій, виявити приховані резерви та оптимізувати обсяг інноваційного потенціалу відповідно до встановлених інноваційних цілей (підр. 1.3, с. 42-60).

У другому розділі «Аналізування та оцінювання інновацій машинобудівних підприємств» проаналізовано інноваційну активність вітчизняних машинобудівних підприємств (підр. 2.1, с. 65-82); запропоновано комбінований метод оцінювання інноваційного ризику, удосконалено модель регулювання інноваційних ризиків на засадах вибору заходів обмеження ризиків відповідно до рівня запропонованого інтегрального коефіцієнта інноваційного ризику (підр. 2.2, с. 83-118); удосконалено метод оцінювання комерційних перспектив інновацій ще на етапі їх задуму (підр.2.3, с. 119-143).

У третьому розділі «Економічне оцінювання інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств як чинник обґрунтування управлінських рішень» автором обґрунтовано науково-методичні основи економічного оцінювання інноваційного потенціалу (підр. 3.1, с. 147-157).

Заслужує на увагу удосконалена модель оцінювання інноваційного потенціалу підприємств, яка дає змогу виконати діагностування всіх його ресурсних складових, розрахувати ефективність їх використання, визначити інтегральний показник рівня готовності інноваційного потенціалу підприємства до виконання встановленої мети, порівняти обсяг та стан інноваційного потенціалу з інноваційними потенціалами конкурентів, виконати аналізування окремих складових інноваційного потенціалу підприємства з аналогічними складовими інноваційних потенціалів інших підприємств, порівняти діяльність різних підрозділів, які формують інноваційний потенціал підприємства, визначити вплив зовнішнього середовища на інноваційний потенціал підприємства та прийняти рішення щодо оптимізування його складу й обсягу (підр. 3.2, с. 158-190).

У процесі дослідження дисертантом розвинуто модель формування та економічного оцінювання інноваційної стратегії через виокремлення логічно послідовних етапів, реалізація яких дасть змогу підприємству з множини альтернативних обрати до реалізації оптимальні інноваційні проекти з урахуванням наявного інноваційного потенціалу, незадоволених потреб споживачів та наявних конкурентних переваг, рівня економічної ефективності, а також забезпечити оптимальне поєднання інноваційних ризиків та очікуваних прибутків (підр. 3.3, с. 191-209).

Запропоновані висновки і рекомендації логічно впливають із положень дисертаційної роботи. В межах усіх розділів і підрозділів дисертації простежується логічне, послідовне та обґрунтоване вирішення наукового завдання щодо оцінювання інновацій машинобудівних підприємств. Таким чином, можна зробити висновок про те, що дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічною, цілісною композицією, науковим стилістичним наповненням та авторською манерою викладення матеріалу.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дисертації сформульовано такі найбільш вагомні наукові результати, що виносяться на захист:

- розроблено комбінований метод оцінювання інноваційного ризику, який передбачає ідентифікування чинників та можливих видів ризиків, визначення ймовірності їх виникнення за етапами інноваційної діяльності, кількісне оцінювання ризиків за умов оптимістичного, найбільш ймовірного та

песимістичного сценарію розвитку інноваційного проекту з урахуванням зміни вартості грошей у часі, прийняття обґрунтованого рішення про реалізацію чи відмову від проекту, керуючись запропонованою системою показників (с. 95-104);

- удосконалено модель оцінювання стану та перспектив розвитку інноваційного потенціалу підприємства, яка дає змогу кількісно і якісно оцінити величину власного інноваційного потенціалу та рівень його готовності до виконання встановленої мети з урахуванням витрат на його формування, доходів від його використання, результатів конкурентних порівнянь, а також оптимізувати його обсяг, зважаючи на інтенсивність впровадження інновацій підприємством (с. 159-190);

- удосконалено метод оцінювання комерційних перспектив інновацій, який, на відміну від наявних, ґрунтується на рейтингуванні альтернативних інноваційних проектів за запропонованими критеріями майбутнього ставлення покупців до інновацій та враховує необхідність маркетингової підтримки обраного до реалізації інноваційного проекту відповідно до обраної конкурентної маркетингової стратегії (с. 126-128);

- удосконалено метод регулювання інноваційних ризиків на засадах вибору заходів обмеження ризиків відповідно до рівня запропонованого інтегрального коефіцієнта інноваційного ризику, що, на відміну від існуючих, дасть можливість підприємству не лише істотно мінімізувати інноваційні ризики та утримувати їх на прийнятному рівні, але й оптимально поєднати рівень знижених ризиків з витратами на їх зниження (с. 103-119);

- уточнено тлумачення понять «інновація», «новація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність», «інноваційний ризик», «інноваційний потенціал», «інноваційна стратегія», що, на відміну від існуючих трактувань, акцентують увагу на всіх важливих етапах інноваційної діяльності, з точки зору новаційно-інноваційного процесного підходу, чітко розмежовуючи поняття «новація» і «інновація» за етапами їх створення; класифікація інновацій та інноваційного потенціалу (с. 15-17, 28-29, 45-47, 84-90, 149-151);

- розвинуто модель формування та економічного оцінювання інноваційної стратегії через виокремлення логічно послідовних етапів, реалізація яких, на відміну від існуючих, дозволить підприємству з множини альтернативних обрати до реалізації оптимальні інноваційні проекти з урахуванням наявного інноваційного потенціалу, незадоволених потреб споживачів та наявних

конкурентних переваг, рівня економічної ефективності, а також забезпечити оптимальне поєднання інноваційних ризиків та очікуваних прибутків (с. 191-209).

ТЕОРЕТИЧНЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичне значення результатів дослідження полягає в уточненні термінологічного апарату, кодифікаційної бази, обґрунтуванні методологічних засад оцінювання інновацій машинобудівних підприємств.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні методичних рекомендацій щодо оцінювання та регулювання інноваційних ризиків, аналізування комерційної ефективності інновацій, визначення стану та перспектив розвитку інноваційного потенціалу підприємства, формування інноваційної стратегії, що дає змогу машинобудівним підприємствам виконати комплексне оцінювання інновацій на всіх етапах їх створення.

Розроблені дисертантом науково-прикладні положення використано в практичній діяльності таких машинобудівних підприємств, як ТОВ «Діскавері-бурове обладнання (Україна)» (довідка № 85 від 16 лютого 2015 р.), ТОВ «ТАЙМ ЕНД СПЕЙС» (довідка № 01/03-23 від 12 березня 2015 р.), а також у Головному управлінні Державної фіскальної служби у Львівській області (довідка № 64 від 6 квітня 2015 р.), що засвідчило їх прикладну цінність та можливість впровадження на машинобудівних підприємствах.

Окремі положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Приватного вищого навчального закладу «Львівський університет бізнесу та права» МОН України у процесі викладання таких навчальних дисциплін, як «Фінанси інноваційного підприємства» й «Фінансова санація та банкрутство підприємств» для студентів напряму підготовки і спеціальності 6/8.03050801 «Фінанси і кредит» (№ 64 від 06 квітня 2015р.).

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 23 наукові праці, зокрема 1 колективну монографію, 8 статей у наукових фахових виданнях України, з них 4 статті представлені у виданнях України, які включені до

міжнародних наукометричних баз даних, 14 тез доповідей науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 3,25 друк. арк., з яких 3,15 друк. арк. особисто належать автору.

Усі наукові результати, викладені в дисертаційній роботі отримані здобувачем особисто, а з наукових праць, що опубліковані у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є особистим доробком автора. Ознайомлення з друкованими працями дисертанта дає змогу стверджувати про достатній рівень відображення результатів дисертаційної роботи у фахових виданнях.

ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ВИМОГАМ МОН УКРАЇНИ

Дисертація Сиротинської Н.М. є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана самостійно автором на високому науково-теоретичному рівні. Дисертація написана українською мовою та оформлена відповідно до положень, норм і правил МОН України.

Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним МОН України стандартам. В авторефераті відображено ключові результати дисертаційної роботи та основні наукові здобутки автора. Зміст автореферату є ідентичним змісту основних положень дисертаційної роботи.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

Загалом позитивно оцінюючи дослідження, виконане Сиротинської Наталії Миколаївни, варто вказати на деякі наявні в ньому недоліки і дискусійні моменти, а саме:

1. У підр 1.1 при аналізуванні етапів новаційного процесу (рис. 1.1, с. 11), зокрема етапу формування та обрання інноваційних задумів з урахуванням їх комерційних перспектив, доцільно було б проаналізувати рівень цінової еластичності прогнозованого попиту на інновацію;

2. В межах ідентифікування ресурсної складової інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств (рис. 1.5, с. 45) варто було б врахувати також матеріально-енергетичний потенціал.

3. Дисертантом у підр. 2.2. систематизовано загальні інноваційні ризики, які характерні для різних інноваційних проектів (рис. 2.8, с. 85), проте в межах наведеної класифікації не враховані інвестиційні та інфраструктурні ризики.

4. У табл. 2.7 (с. 127) при формуванні критеріїв рейтингового оцінювання комерційних перспектив інновацій доцільно було б врахувати такий критерій, як швидкість виникнення аналогів інноваційної продукції, що дало б змогу більш достовірно прогнозувати життєвий цикл такої продукції.

5. У пропонуваній моделі визначення стану та перспектив розвитку інноваційного потенціалу підприємства (рис. 3.1, с. 160) не враховано зворотні зв'язки в межах наведеної послідовності та характер оптимізування інноваційного потенціалу.

Однак, слід зазначити, що зазначені зауваження не знижують актуальність, теоретичну і практичну цінність дисертаційного дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертація Сиротинської Н.М. “Економічне оцінювання інновацій машинобудівних підприємств” є завершеним науковим дослідженням, містить наукову новизну, представляє теоретичну і практичну цінність. За змістом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема, пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор, Сиротинська Наталія Миколаївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної
та інноваційної діяльності
Одеського національного політехнічного
університету

Вчений секретар ОНТУ

[Handwritten signature]

К.В. Ковтуненко

В. І. Шевчук